

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 7

Матеріали

*Звітної науково-практичної конференції
“Теоретико-методологічні засади та соціальна практика
модернізації України: політичні, юридичні, економічні
та психологічні проблеми”
м. Київ, МАУП, 29 листопада 2018 р.*

*IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Проблеми і перспективи соціально-економічного
розвитку України в умовах європейської інтеграції”
м. Київ, МАУП, 14 листопада 2018 р.*

*Міжнародної наукової конференції
“Сучасні аспекти модернізації освіти в Україні:
стан, проблеми, тенденції розвитку”
м. Київ, МАУП, 7 грудня 2018 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2018

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 10 від 31.10.18)*

Редакційна колегія:

*М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко (заступник голови), д-р наук з держ. упр., проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
А. М. Кислий, д-р юрид. наук., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор)*

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 7: Матеріали. звітн. наук.-практ. конф. “Теоретико-методологічні засади та соціальна практика модернізації України: політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми”, 29 листопада 2018 р.; IV Всеукр. наук.-практ. конф. “Проблеми і перспективи соціально-економічного розвитку України в умовах європейської інтеграції”, 14 листопада 2018 р.; Міжнар. наук. конф. “Сучасні аспекти модернізації освіти в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку”, 7 грудня 2018 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2018. — 372 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2018
© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2018

Гайдукевич Г. А. Миротворча психологічна операція: перший досвід.....	49
Головач Н. В. Модернізація організаційного механізму управління районами Києва (великих міст).....	53
Масловська О. М. Вплив інституціоналізованих та неінституціоналізованих факторів на функціонування політичної опозиції в Україні.....	56
Туриніна О. Л. Психологічні умови забезпечення продуктивності іміджу.....	59
Ільянова А. О. Особливості корпоративного іміджу як феномену міжособистісної взаємодії.....	62
Бисенбаев Ф. К. Социально-нравственные добродетели политического сообщества	65
Яровой Т. С., Спінул К. О. Електронне урядування в системі публічного управління: імплементація досвіду ЄС.....	71
Курчина Т. О., Медвідь Ф. М., Твердохліб А. І., Чорний Е. В. Заснування наукового товариства ім. Т. Шевченка як важлива віха у становленні української науки і освіти (до 100-річчя НАН України)	73
Ганак М. Информационно-коммуникативное обеспечение управления человеческими ресурсами в современной системе государственного управления.....	77
Карпюк С. В. До питання про теоретико-практичне обґрунтування феномену “державна служба” в сучасних умовах формування демократичних систем державного управління: постановка проблеми	80
Бадура Р. Мотиваційні аспекти управління персоналом – дієвий засіб забезпечення ефективної діяльності сучасного працівника	83
Педоренко Н. В. Мотивування майбутніх медичних сестер до навчально-пізнавальної діяльності	86
Константинівська А. К. Механізми застосування інструментів електронної демократії	88
Ничипорук Д. О. Масова бідність і міграція як індикатори деградації соціальної структури України	90
Вишневська А. С. Основні проблеми соціалізації молоді в сучасній Україні.....	93
Каплонюк А. О. Адаптація європейського досвіду державного управління як вагомий крок до шляху у європейське майбутнє	96

Т. О. КУРЧИНА

д-р філос. в галузі політології, НН ІП МАУП

Ф. М. МЕДВІДЬ

д-р н. в галузі політол., НН ІП МАУП

А. І. ТВЕРДОХЛІБ

магістр права, аспірант, НН ІП МАУП

Е. В. ЧОРНИЙ

здобувач, НН ІП МАУП

ЗАСНУВАННЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА ЯК ВАЖЛИВА ВІХА У СТАНОВЛЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ І ОСВІТИ (до 100-річчя НАН України)

Наукові товариства як один із найцікавіших і водночас найменш досліджених феноменів культури виступають як одна із форм громадських об'єднань, що виникають з ініціативи окремих осіб і діють на засадах саморегулювання. Вони відіграли значну роль у розвитку науки, освіти і культури України. Одним з перших були Філотехнічне товариство у Харкові (1810) та Товариство наук при Харківському університеті, що мало природниче та словесне відділення (1812). Пізніше почали утворюватися спеціалізовані товариства, наприклад, Товариство сільського господарства Південної Росії, засноване в Одесі у 1828 р. з ініціативи князя М.С.Воронцова, генерал-губернатора Новоросійського краю [2, 866; 6, 148–155].

Загальнослов'янський рух відродження в Європі, початки українського національного руху в Галичині, спричинили до появи низки товариств гуманітарного профілю, зокрема, історичного товариства Нестора-Літописця у Києві (1873), Південно-Західного відділу Російського Географічного товариства (Київ, 1873), Товариства історії та старожитностей в Одесі, Наукового товариства ім. Шевченка у Львові, що мало особливе значення для розвитку науки і культури України, бо об'єднувало в своїх лавах учених гуманітарного та природознавчого профілю, котрі розгорнули цілий спектр українознавчих досліджень. Воно виникло у 1873 р. у Львові як літературно-видавнича організація, яка публікувала і розповсюджувала літературні і наукові твори та часописи, всіляко сприяла розвитку української словесності, коли за висловом М. Грушевського, “можливість української культури стояла під знаком запитання..., гурток патріотів закладає фонд для розвитку української літератури і культури”. Головне завдання товариства полягало в тому, щоб об'єднати як наукові сили з усіх українських земель, так і ті, що опинились на чужині.

Появу товариства стимулювали не лише невідраді обставини для українства (Емський указ від 18 травня 1876 р.), а й загальнослов'янський рух відродження в Європі, зокрема, у Сербії, Чехії, Польщі й Хорватії, і водночас поява ряду слов'янських національних товариств і організацій [5; 8].

У Східній Україні ініціатором заснування Товариства ім. Шевченка у Львові був О. Кониський. З поміж фундаторів зі Східної України були В. Антонович, М. Драго-

манов, К. Михальчук, П. Куліш, І. Нечуй-Левицький, у Західній Україні – С. Качала, К. Сушкевич, Д. Гладилевич, О. Огоновський та ін. Засновниками і меценатами товариства були Є. Милорадович зі Скоропадських, Д. Пильчиков, М. Жученко і 32 жертводавці-галичани, а також товариство “Січ” у Відні [3, 203].

У перші 20 років свого існування Товариство обмежувалося, в основному, завданнями, передбаченими статутом, – “вспомогати розвій руської (малоруської) словесності”, тобто переважно літературною та видавничою діяльністю. Проте засновники Товариства прагнули створити потужний науковий осередок, щоб воно, за задумом О. Кониського, “стало засновником будучої українсько-руської академії наук”. З 13 березня 1892 р., коли було схвалено на спеціальних загальних зборах проект нового статуту, Товариство стало називатися Науковим товариством імені Шевченка (НТШ). Воно набуло чіткої структури і за зразками тогочасних західноєвропейських академій наук складалося з трьох секцій: історико-філософської, філологічної та математично-природописно-лікарської. З 1892 р. почали виходити “Записки НТШ” – основний друкований орган Товариства, редактором якого став з 1895 р. М. Грушевський.

У другій половині XIX – упродовж XX ст. Наукове товариство ім. Шевченка відіграє визначну роль у розвитку наукових знань, видавничій справі українського народу. Основним його завданням було і залишається “плекати та розвивати науку і штуку (мистецтво – Ф. М.) в українсько-руській мові, зберігати та збирати пам’ятки старинності і предмети наукові України-Руси...” [10, спр. 3, арк. 1].

В рамках Історико-філософської секції під проводом Михайла Грушевського виросла значна історична школа: С. Томашівський, І. Джиджора, І. Кревецький, І. Крип’якевич, М. Кордуба. До кагорти вчених-правників та суспільствознавців належали К. Левицький, В. Охримович, В. Старосольський, С. Дністрянський, М. Лозинський, В. Панейко та ін.

Філологічна секція крім І. Франка мала особливо багато видатних вчених: О. Огоновський, С. Смаль-Стоцький, М. Сумцов, К. Студинський, С. Єфремов, В. Щурат, Є. Тимченко, М. Возняк, І. Зілинський, етнологи В. Гнатюк, Ф. Вовк, О. Колеса, Ф. Колеса, В. Шухевич, І. Свенціцький.

Третя секція Наукового товариства ім. Шевченка називалася математично-природописно-лікарська (МПЛС) і охоплювала широкий спектр стислих наук, починаючи від математики до медицини і в рамках якої вперше, в нашій історії почато генерування україномовного наукового продукту в сфері стислих наук. Тут яскраво виділяються імена математика В. Левицького, природодослідників І. Верхратського, І. Раковського та М. Мельника, славетного електротехніка І. Пулюя, світової слави біохіміка і водночас парламентського діяча І. Горбачевського, лікаря Є. Озаркевича [7, 7]. Наприкінці XIX ст. МПЛС стала одним із спеціалізованих осередків Наукового товариства ім. Шевченка. Першим головою МПЛС був природознавець, педагог і філолог І. Верхратський. Директором МПЛС протягом 32 років був видатний математик, фізик і педагог Іван Левицький.

Починалася історія Математично-природописно-лікарської секції з того, що два видатних вчених, як на той час вже відомий природознавець і педагог І. Верхратський та молодий 25-літній В. Левицький взяли на свої плечі важкий тягар підняття та розвитку української природознавчої науки. Пізніше до них приєдналися празькі вчені: фізик та електротехнік Іван Пулюй, лікар-хімік Іван Горбачовський, київський вчений, доктор Олександр Черняхівський.

Діяльність МПЛС, порівняно зі своїми двома секціями (історично-філософською і філологічною), мала більше труднощів. Та діяльність її була та не менш плідною. Протягом 47 років у секції було видано 32 томи “Збірника” в 41 випуску, які

займають до 6300 стор. друку, містять майже 300 наук. праць непересічної вартості 60-ти різних авторів; засновано бактеріологічний інститут, де проводились важливі біохімічні дослідження; створено Фізіографічну комісію, яка організовувала систематичні дослідження української природи, видала протягом періоду 1925–1938 рр. 7 томів власного “Збірника” і взагалі зробила величезний внесок в природничу науку загалом. Фізіографічна комісія була створена у 1920 році. Її Головою і незмінним редактором усіх випусків “Збірника фізіографічної комісії” був Микола Мельник, ботанік і педагог. Тематика “Збірника Фізіологічної комісії” не була вузькою, але певної системи публікацій не спостерігається. Цікавими у “Збірнику” є праці Ю. Полянського, М. Мельника, д-ра Д. Драгомирецького, д-ра М. Дольницького, І. Крип’якевича, В. Левицького та інших, присвячені фізіографічним дослідженням Галичини, дослідженням галичанської флори, метеорологічним проблемам. Висвітлювались проблеми корисних копалин західно-українських земель, мінералогічних досліджень, проблеми краєзнавства і, навіть, астрономічні явища в українських землях [11, 52–70].

Розвиток лікарської науки в МПЛС асоціюється з ім’ям відомого лікаря Євгена Озаркевича, який до того ж був редактором окремих 5 випусків “Лікарського збірника” (друкувався у загальному виданні “Збірник МПЛС” тт. III / Вип. 2; IV / Вип. 1; V / Вип. 2; VI / Вип. 2; VIII / Вип. 1), а також був співредактором тих томів “Збірника МПЛС”, де друкувались лікарські статті. За весь час існування Секції в “Збірнику” було опубліковано 35 статей лікарської тематики, авторами яких були такі відомі вчені та лікарі-практики, як І. Верхратський, І. Горбачовський, О. Дакура, М. Волинський, Е. Бобринський, М. Кос, С. Морачевська-Окуневська, В. Морачевський, Ю. Марішлер, М. Олійник, М. Панчишин, Ф. Щ. Сельський, А. Соловій, О. Черняхівський, В. Янович, Р. Копач.

Пізніше, після 1910 р. наукова діяльність лікарів в МПЛС плавно перетекла в Лікарське товариство, яке існувало незалежно від НТШ. Одночасно розвивались і інші наукові галузі на чолі з відомим вже на той час вченими. Область математики і фізики очолив В. Левицький. Під його керівництвом світ побачили важливі роботи даної галузі таких вчених, як К. Глібовицький, В. Каліцун, М. Кравчук, М. Крилов, Н. Садовський, В. Стасюк, М. Чайковський, Т. Цюропайлович. 90 % робіт, присвячених фізичній географії належить С. Рудницькому. Відмітимо ще в цій області науки праці В. Гериновича, М. Дольницького. Природознавчі та антропологічні роботи належать І. Раковському, Л. Бачинському, І. Верхратському, Ф. Примаку, І. Горбачовському, Ю. Полянському. Окремим науковим здобутком МПЛС є ряд праць, присвячених розвитку термінології, таких вчених, як В. Левицький, М. Мельник, І. Пулюй, С. Рудницький, І. Кандяк, А. П. Семенов, Р. Цегельський, Д. М. Болелюбський. Великий відсоток серед статей “Збірника” займають хімічні статті Ю. Гірняка, Е. Вертипороха, А. Топачевського, О. Орлова, О. Смакули. С. Балею належать праці психологічного характеру. А також МПЛС отримала цінного співробітника науково-технічного напрямку І. Феценка-Чопівського. Галузі фізики та електротехніки належать праці В. Кучера, І. Левицького, І. Пулюя, О. Смакули, П. Холодного, М. Павлова, К. Тончаківського. Відзначимо ще й праці, присвячені астрономії, О. Монцибовича, С. Д. Чорного, В. Левицького [1, 91–92].

Науковому товариству ім. Шевченка, на думку дослідників, належить виняткова роль в історії науки, освіти і техніки та консолідації національних сил на українських теренах. Це перша неофіційна українська академія наук, яка стояла на захисті всього національного до створення 1918 р. Академії наук України. НТШ – сформована у теоретично-практичних дійових вимірах наукова інституція з чіткими дер-

жавницькими підходами до трактування і до конкретної праці над вивченням наукових процесів. Товариство від початку дало можливість дивитись на Україну не лише констативно, як на поділену етнотериторію, а як на повноцінну, зі своїми давніми історією, культурою, єдиною мовою країною, побачити те, що до того часу було в тіні або на наукових і практичних манівцях. Спираючись на свої наукові концепції, НТШ запропонувало першу спробу пов'язати поступ України як цілісної країни в Європі з розвитком системних досліджень різних наукових галузей. У цьому аспекті Товариство розробило чітку програму дій, яка стосувалася сутності та значення національного життя, проблем розвитку української ідеї та національного інтересу під кутом зору різних наукових зацікавлень. У гуманітарних науках НТШ основний акцент ставить на суверенітеті країни, а також на суверенізації особистості та політично-правового забезпечення життєдайності українського народу та етнічних меншин в українському соціумі, а в природничо-математичних науках – на власних наукових теоретичних і практичних осередках, секціях, що розвивали б наукову думку. Загалом ці заходи НТШ зініціювали широке дослідження матеріальної і духовної культури, в тому числі фундаментальних першоджерел [4, 8]. Наукове товариство ім. Шевченка до утворення Українського наукового товариства в Києві (1907), відіграло роль національної академії наук. Створена 14 листопада 1918 р. Українська Академія Наук запозичила від нього організацію та структуру, високий рівень досліджень, їх гуманістичну спрямованість [9, 25].

Отже, Наукове товариство ім. Шевченка виступало не тільки як консолідуючий чинник українства і української гуманітарної науки, а також сприяло консолідації науковців-природознавців та репрезентації їх досліджень на міжнародному рівні.

Джерела

1. Зайцева З. І. Український науковий рух: інституціональні аспекти розвитку (кінець XIX – початок XX ст.): Монографія. – К.: КНЕУ, 2006. – 368 с.
2. Історія української культури. У п'яти томах. Т. 4. Книга 1. Українська культура XIX століття. – Київ: “Вид-во “Наукова думка” НАН України”, 2008. – 1007 с.
3. Купчинський О. А. Наукове товариство імені Шевченка // Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. – К.: Наукова думка, 2010. – Т. 7: Мл – О. – 2010. – С. 203–213.
4. Купчинський О. Передмова // Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія / Том I, А– Бібл./ Укладання НТШ. – Львів, 2012. – С. 7–36.
5. Кріль М. М. Слов'янські народи Австрійської монархії: освітні та наукові взаємини з українцями 1772–1867. – Львів: Сполом, 1999. – 294 с.
6. Медвідь Ф. М. Передумови виникнення і становлення наукових товариств на землях України // Історія науки і техніки: Збірник наукових праць / Гол. ред. О. Я. Пилипчук. – К.: Вид-во ДЕТУТ, 2016. – Вип. 8. – С. 148–155.
7. Романів О. Чергова ювілейна віха в історії української науки (до 130-ліття Наукового товариства ім. Шевченка) // Праці Наукового товариства ім. Шевченка. Том XIII. Студії з поля історії української науки і техніки. – Львів, 2004. – С. 6–14.
8. Сухий О. Від русофільства до москвофільства (російський чинник у громадській думці та суспільно-політичному житті галицьких українців у XIX столітті). – Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2003. – 498 с.
9. Храмов Ю., Руда С., Павленко Ю., Кучмаренко В. Рання історія Академії наук України (1818-1921). – Київ, 1993. – 246 с.
10. Центральний державний архів України у Львові, ф. 309, оп. 1, спр. 3, арк. 1.
11. Шуманська Н. В. Історія Математично-природописно-лікарської секції Наукового товариства ім. Т. Шевченка (1893-1940): монографія. – К.: АН ВШ України, 2009. – 232 с.